

MAJANDUSAASTA ARUANNE

aruandeaasta algus: 01.01.2016

aruandeaasta lõpp: 31.12.2016

sihtasutuse nimi: Sihtasutus Keskkonnaõiguse Keskus

registrikood: 90008117

tänava/talu nimi, Telliskivi tn 60a

maja ja korteri number:

linn: Tallinn

maakond: Harju maakond

postisihnumber: 10412

telefon: +372 7424524, +372 55683880

e-posti aadress: k6k@k6k.ee, siim@k6k.ee

Sisukord

Tegevusaruanne	3
Raamatupidamise aastaaruanne	12
Bilanss	12
Tulemiaruanne	13
Rahavoogude aruanne	14
Netovara muutuste aruanne	15
Raamatupidamise aastaaruande lisad	16
Lisa 1 Arvestuspõhimõtted	16
Lisa 2 Raha	17
Lisa 3 Nõuded ja ettemaksed	17
Lisa 4 Maksude ettemaksed ja maksuvõlad	18
Lisa 5 Võlad ja ettemaksed	18
Lisa 6 Võlad töövõtjatele	18
Lisa 7 Sihtotstarbelised tasud, annetused ja toetused	19
Lisa 8 Tulu ettevõtlusest	19
Lisa 9 Sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud	20
Lisa 10 Mitmesugused tegevuskulud	20
Lisa 11 Tööjõukulud	21
Lisa 12 Seotud osapooled	21
Aruande allkirjad	22
Vandeauditiitori aruanne	23

TEGEVUSARUANNE

Missioon ja eesmärgid

SA Keskkonnaõiguse Keskus (KÕK) on sõltumatu ekspertorganisatsioon, mille asutasid 2007. a novembris Eestimaa Looduse Fond (ELF) ja keskkonnajuristid Kärt Vaarmari, Liis Keerberg ja Silver Nittim.

KÕKi missiooniks on pakkuda juriidilist ekspertteadmist keskkonnaõiguse normide kujundamisel ja nende rakendamisel, seistes keskkonnavalaste avalike huvide eest.

Visioonina oleme seadnud eesmärgiks, et keskkonnaõiguse normid ning nende rakendamine tagavad inimeste tervise- ja heaoluvajadustele vastava keskkonna ning loodusliku mitmekesisuse, ning et seejuures:

- ametnikud teevad keskkonda mõjutavaid otsuseid avatult ja argumenteeritult, koguvad piisavalt infot otsuste võimaliku mõju kohta ning kaaluvad asjakohaselt erinevaid huve.
- üldsuse esindajad suudavad oma huve otsustusprotsessides asjakohaselt väljendada ja kaitsta.

KÕKi kui keskkonnaõiguse arendaja visiooniks on olla aktsepteeritud avalike keskkonnahuvide eest seisev keskkonnaõiguse ekspert, kes tegutseb kompetentselt ja läbipaistvalt.

Organisatsioon

KÕKi meeskonnas jätkasid 2016. a alguses juristid Siim Vahtrus ja Kadi-Kaisa Kaljuveer ning büroojuht ja assistent Pille Priks. Aasta teisel poolel asus KÕKis kommunikatsioonijuhina tööle Katre Liiv. Senisest läbimõelduma ja aktiivsema kommunikatsiooniga soovib KÕK suurendada oma nähtavust ja mõju.

KÕKi nõukogu koosseisu kuulusid endiselt Airi Andresson, Silvia Lotman, Kaarel Relve ja Kadri Tillemann. Nõukogust lahkus omal soovil Rasmus Pedanik.

Olulisim muutus toimus seoses KÕKi asukohaga, mille juriidiline aadress alates 2016. a septembrist on Telliskivi 60A, Tallinn. Pealinna kolimine võimaldab meil olla lähemal nii paljudele oma klientidele ja koostööpartneritele kui ka otsusetegijatele, kelle tegevuse mõjutamine KÕKi eesmärgiks on.

Olulise arenguna on KÕK alates 2016. a aprillist lõonud kaasa ka Eesti Keskkonnaühenduste Koja (EKO) töös, esialgu n-ö vaatlejastatuses. Koostöö on kasulik mõlemale poolele – KÕK saab teistelt keskkonnaühendustelt infot arengute kohta ning saab aruteludesse panustada oma ekspertteadmisega.

Jätkuvalt osaleb KÕK ka rahvusvahelise keskkonnaõigusega tegelevate vabaühenduste võrgustiku Justice&Environment (J&E) töös. Koos edendame mitut olulist riikide ülest valdkonda, sh keskkonnamõju hindamist, Natura-alade kaitset ning tõhusat juurdepääsu õigusemõistmisele.

Finantsid ja rahastamine

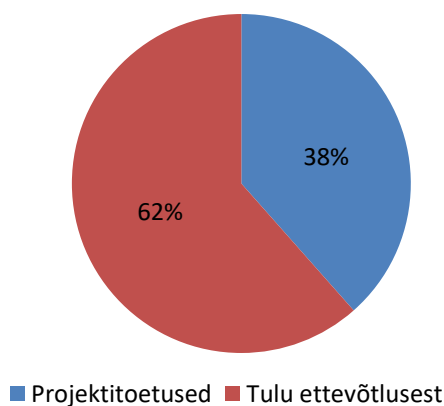
Finantsnäitajad

KÕKi bilansimaht oli 31.12.2016 seisuga 25 290 eurot ja aasta jooksul saadi tulusid 54805 eurot. Aruandeaasta tulem oli 3999 eurot. Tegevjuhtkonnale arvestati tasusid 2800 eurot (2015 aastal 4105 eurot).

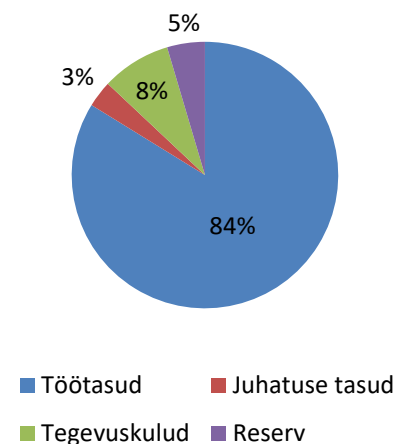
Möödunud aastaga võrreldes projektitoetuste maht ja osakaal veidi vähenesid - projektitoetusi saadi 21 082 eurot (2015. aastal oli projektitoetusi 45 353 euro eest). Tulu ettevõtlusest vähenes 33 723 (2015. aastal 42 767 eurot).

Vabatahtliku tööna panustasid KÕKi juristid tegevustesse kokku 16,25 tundi.

KÕKi tulude jaotus (EUR)

KÕKi kulude jaotus (EUR)

Finantsnäitajad:

Maksevõime üldine tase = käibevara/lühiajalised kohustused = 2,19

Võlakordaja = kohustused / varade maksumus = 0,46

Rahaliste vahendite tase = raha / lühiajalised kohustused = 2,07

Soliidsuskordaja = omakapital/ kogukapital = 0,55

Saadud annetused ja toetused võrreldes eelmise perioodiga=

2016 toetused/2015 toetused= 0,53

Projektirahastus

Projektitoetuste kaudu toetasid KÕKi tegevusi 2016. a Keskkonnainvesteeringute Keskus (KIK), Vabaühenduste Fond (VÜF) ja Euroopa Komisjon (läbi ühenduse Justice&Environment 2016. a tegevustoetuse). Kokku oli 2016. a töös 3 projekti (2015. a 7 projekti):

KIK:

- Igakuine keskkonnaõiguse uudiskiri (jätkub 2017)

VÜF:

- Ühiskonna kaasatus looduslike maavarade kaevandamise otsustesse (koos Eestimaa Looduse Fondi ja Eesti Maavarade Ühinguga, 2014-2016)

Euroopa Komisjon:

- Osalemine Justice&Environment 2016. a töös

Projektirahastuse väiksem maht oli tingitud eelkõige asjaolust, et senise ühe pöhirahastaja (KIK) sissetulekud vähenesid 2016. a drastiliselt ning seetõttu jäeti ka KÕKi mitmed taotlused rahuldamata. Samuti lõppesid VÜF toetusprogrammid (uusi on oodata lähiaastatel). Samas tegeles KÕK aktiivselt uutele projektirahastajatele taotluste koostamisega (sh Euroopa Komisjoni LIFE-programmi).

Ettevõtlus

KÕKi tasuline õigusteenus hõlmab nii nõustamist juhtumites kui ka esindamist kohtuasjades, samuti juriidiliste analüüside ja ülevaadete koostamist. Lisaks korraldame keskkonnaõigust puudutavatel teemadel tasulisi koolitusi.

Tegemist on sotsiaalse ettevõtlusega – osutame teenust nii sisuliste eesmärkide saavutamiseks (nt soodsa hinnaga õigusabi kättesaadavus keskkonnanõustajades) kui ka omatulu teenimiseks. Ettevõtlusest saadud kasumit kasutab KÕK kogu ulatuses avalikes huvides – eelkõige projektide omafinantseeringu ning huvikaitsetegevuste katteks.

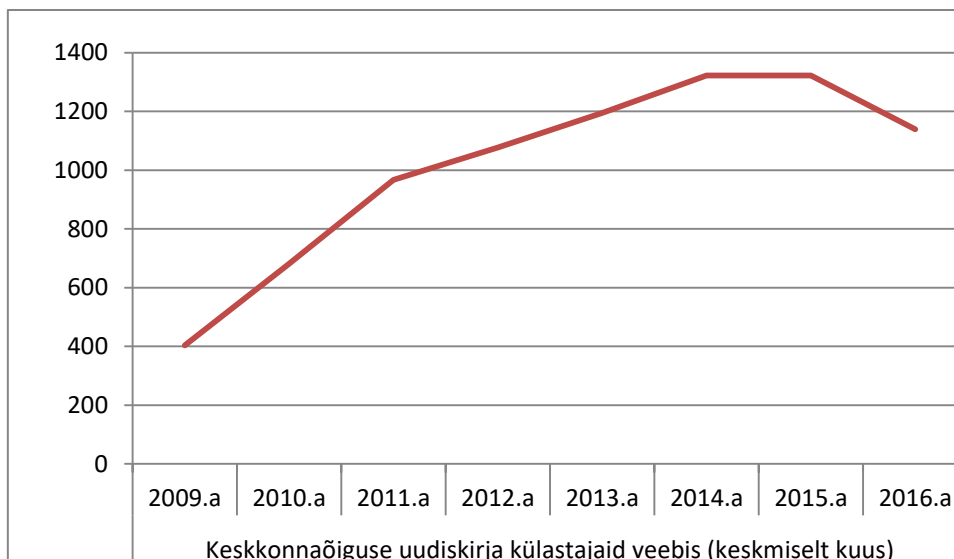
2016. a ettevõtlustulu oli väiksem kui 2015. a - 33 723 (2015. aastal 42 767 eurot). Klientide tagasiside õigusteenusele on olnud jätkuvalt positiivne, samuti on olnud rahul KÕKi koolitustel osalejad.

Valdkonnaüleused tegevused

Keskkonnaõiguse alase info levitamine

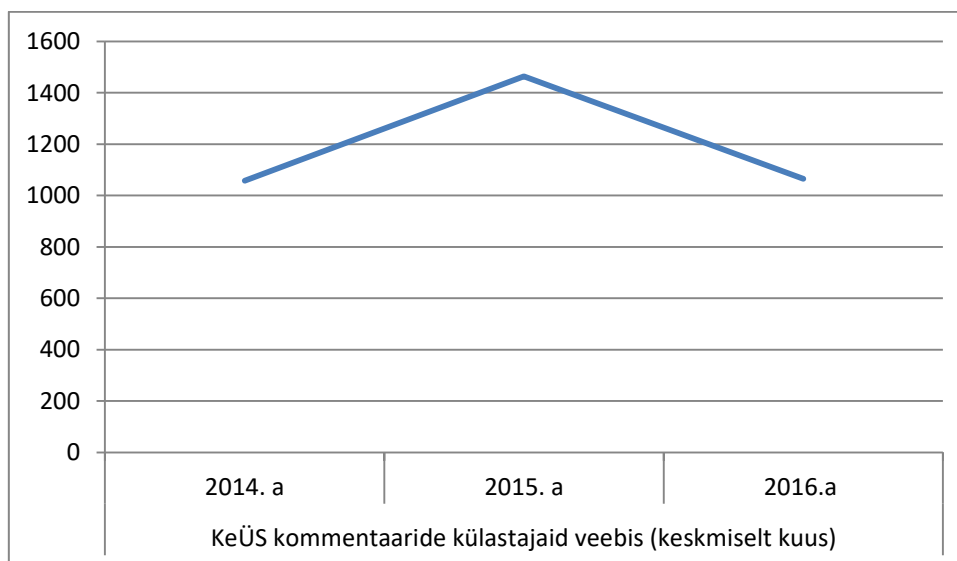
Keskkonnaõiguse reeglite hea rakendamine eeldab, et kõik asjaosalised on reeglite sisust teadlikud. Seepärast on keskkonnaõiguse alase info levitamine KÕKi tegevustes olulisel kohal juba organisatsiooni loomisest alates.

2016. a jätkasime juba kaheksandat aastat igakuise **keskkonnaõiguse uudiskirja** väljaandmist. Uudiskirja lugejate hulgas on nii ametnikke, ettevõtjaid kui ka keskkonnaaktiviste, kelle jaoks uudiskiri aitab luua ühist infovälja ja teadmist keskkonnaõiguse arengutest. Uudiskirja e-postile tellijate arv on püsinud 490 ringis, loetavus veebis ühes kuus keskmiselt ca 1140.

Uudiskirjas kajastatu põhjal täiendasime jooksvalt ka oma **Materjalide rubriiki**, kust keskkonnaõiguse rakendajad ja teised huvilised leiavad kiiresti kõige tähtsamad infoallikad erinevate keskkonnaõiguse alateemade kohta.

Jätkuvalt on populaarne 2015. a kevadel veebis avaldatud **keskkonnaseadustiku üldosa seaduse (KeÜS) kommentaarid**. Veebis vaadati neid 2016. a keskmiselt 1065 korda kuus.

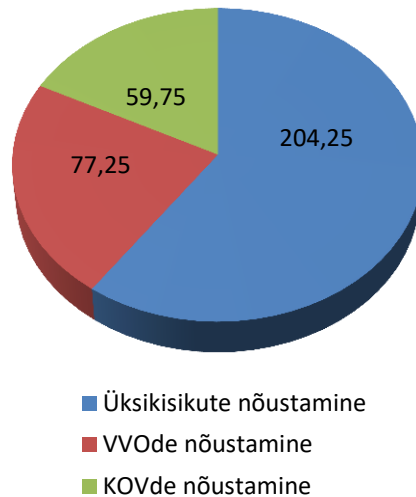
Keskonnaalased õigused

KÕKi strateegiliseks eesmärgiks on, et avalikkusel oleks võimalik osaleda olulise keskkonnamõjuga otsuste tegemises varases etapis ja tõhusalt, et inimesed oskaksid selliste otsuste tegemises osaleda ning et otsustes arvestataks õigusega puhtale keskkonnale ja inimeste heaolu vajadustega.

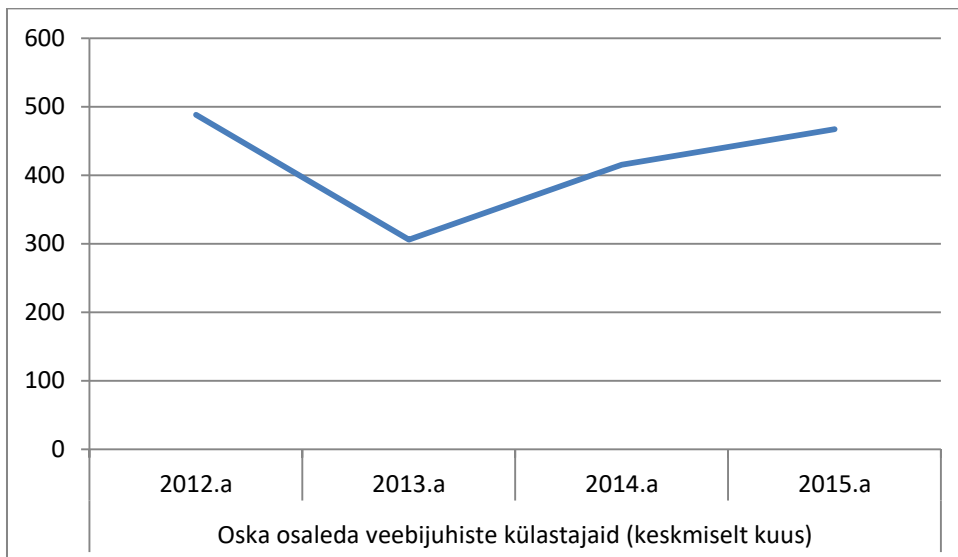
2016. a oli jätkuvalt meie peamiseks eesmärgiks, et kohalikele kogukondadele ja keskkonnaühendustele oleks kättesaadav elementaarne info ja tugi, mida planeeringute ja keskkonnalubade menetluses osalemiseks teada on vaja.

Üheks selle eesmärgi saavutamise viisiks oli **soodsa hinnaga või tasuta õigusabi** kättesaadavuse tagamine kohalikele kogukondadele ja keskkonnaühendustele. Aasta jooksul tegelesime kokku 29 juhtumiga 341,25 tunni ulatuses, sellest ca 58 tundi tasuta õigusabi märtsis lõppenud VÜFi maapõue projektis maavarade kaevandamisega seotud juhtumites.

Õigusabi jaotus eri tüüpi klientide vahel (tundide arv)

Tasuta on kättesaadavad ka KÕKi kodulehel 2012. a avalikustatud ja 2015. a täiendatud **juhised keskkonnaotsuste tegemises osalemiseks** (<http://www.k6k.ee/oskaosaleda>). Juhiste külastatavus on võrreldes aasta-aastalt mõnevõrra kasvanud (2014. a keskmiselt 380 külastust kuus, 2015. a keskm 466, 2016. a keskm 474).

Lisaks sellele üldisele juhisele avalikustasime ka **uue juhise kohalikele kogukondadele ja inimestele, kelle lähikonnas soovitakse maavarasid kaevandada**. Juhises anname nõu, kuidas kaevandamislubade menetluses paremini osaleda. [Juhised ja väike kaevandussõnastik](#) on kättesaadavad meie kodulehel.

Aasta teises pooles panustasime Keskkonnaministeeriumi juhtimisel aset leidnud Århusi konventsiooni raporti koostamisse. Meie hinnangul on jätkuvalt valdkondi, mida parandada. Üheks selliseks valdkonnaks, kus oleme asunud EKOGa koostööd tegema, on erinevate huvirühmade kaasamine seadusloomesse, mis peaks olema sisukam ja osalejatele hõlpsam. Hetkeolukord ei vasta nt tähtaegade osas ka Valitsuse poolt vastu võetud [kaasamise heale tavale](#).

Jõudumööda tegelesime 2016. a aastalgi sellega, et erinevates seadustes sätestatud nõuded kaasamisele hõlbustaks avalikkuse osalust. Näiteks osalesime 2016. a maapõueseaduse eelnõu väljatöötamisel, millele [aprillis seisukohti](#) esitasime.

Hea haldus

KÕKi eesmärgiks on tagada, et ametnike poolt tehtavad otsused oleksid hästi kaalutud ning täidetaks elementaarseid nõudeid selliste otsuste vormistamisele ja menetlusele. Sel eesmärgil **jätkasime ka 2016. a koolituse kaasamise teemal**, kokku osales KÕKi selleteemalistel koolitustel 21 ametnikku KOV-idest. Lisaks korraldasime 2016. a veel koolituse õhu kvaliteedi kaitse ja müra piiramise teemal, kus tutvustasime 2017. aastast KOVidele kehtima hakanud uusi nõudeid. Järva maakonna omavalitsustele viisime läbi ka keskkonnamõju hindamise teemalise koolituse, millel osales 15 ametnikku.

Jätkasime KOVidele ja maavalitsustele **õigusteenuse osutamise**ga, aidates neil kaalutusotsuseid (nt planeeringute kehtestamise otsused) vormistada või neid kohtus kaitsta. Kokku nõustasime või esindasime 2016. aastal 7 omavalitsust.

Lisaks alustasime koostöös SEI ja Hendrikson & KOGa **keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) käsiraamatu kirjutamist**, mis valmib hiljemalt 2017. a mai lõpuks ja avalikustatakse hiljemalt 2017. a juuni lõpus. Käsiraamat on metoodiline juhendmaterjal praktikutele, mis sisaldab nõuandeid nii korrektse menetluse läbiviimiseks kui ka mõjude metoodiliselt kvaliteetselt hindamiseks.

Fookusteemad

Maapõu

KÕKi strateegiliseks eesmärgiks sel teemal on, et uusi kaevandusalasid avataks läbimõeldumalt ja kodanikud saaksid selles küsimuses rohkem kaasa rääkida – esiteks on maavarade puhul tegemist rahvusliku rikkusega ning teiseks on kaevandusalasid ümbritsevate maade elanikud kaevandamistevast tulenevast mürast, vibratsioonist, liikluskoormusest jne otseselt mõjutatud.

2016. a aprillis esitasime seisukohti nüüdseks jõustunud maapõueseaduse eelnõule. Meie ettepanekute põhituum oli selles, et kaevandamislubade andmisest oleks võimalik keelduda ka ülemääraste mõjude korral. Koos Keskkonnaministeeriumiga leidsime maapõue valdkonnale sobiliku sõnastuse, mis seda eesmärki täidab.

Jätkasime 2016. a ka õigusabi andmist, kokku abistasime eraisikuid, kogukondi või omavalitsusi **9 maapõueteemalises juhtumis** (neist olulisemad Tatramäe II, Marinova ja Arussaare dolokivikarjäärid, Kodosoo, Tõnumaa ja Illaste turbaraba). Kodosoo turbaraba puhul nt on tegemist paepealsel asuva

rabaga, kus tegevusega kaasneb suur reostusohu (analoogsed olukorras, Niibi turbaraba puhul on reostus ka aset leidnud). Kahjuks ignoreeriti seda probleemi arendaja ja Keskkonnaameti poolt, mistõttu kohalikud on oma huvide kaitseks pidanud kohtusse pöörduma. Arussaare dolokivikarjääri puhul ohustas tegevus aga haruldase suur-konnakotka elupaika ja Natura 2000 võrgustikku kuuluvaid metsaelupaiku. Aitasime selles juhtumises omavalitsusel edukalt neile probleemidele tähelepanu pöörata.

2016. a koostasime [uue juhise](#) kohalikele kogukondadele ja inimestele, kelle lähikonnas soovitakse maavarasid kaevandada. Juhises anname nõu, kuidas kaevandamislubade menetluses paremini osaleda.

Müra

2016. a võeti vastu Atmosfääriõhu kaitse seadus AÕKS ning selle alusel antud KeM määrus müra normtasemete kohta, mis jõustus 2017.a veebruaris. Kuigi senisega võrreldes võib regulatsiooni pidada mõnevõrra paremaks, jäid mitmed eelnõu faasis tõstatatud küsimused (nt müranormide kohaldamisalast) selge lahenduseta. Seetõttu on meil plaanis erinevate vahenditega (huvikaitse, kohtuvaidlused) jätkata regulatsioonis ja selle rakendamisviisides selguse loomist.

Suurendasime omavalitsuse ametnike teadlikkust mürareeglitest läbi sügisel toimunud koolituse "õhu kvaliteedi kaitse ja müra piiramine – uued nõuded KOVidele alates 2017". Samal teemal on plaanis koolitusi pakkuda ka edaspidi.

Mürahäiringutega praktikas seotud probleeme tuvastasime ka mitmes **õigusabi juhtumises**. Näiteks Karksi vallas rajas üks maaomanik oma kinnistule omavoliliselt krossiraja, mis häirib naabreid eelkõige ülemäärase müra tõttu. Tänapäevaks on vaidlus jõudnud halduskohtusse.

Eelmisel aastal tegelesime ka **pöördumisega**, mille sisuks on Tallinna kesklinnas ühe hotelli ventilatsiooniseadmete tekitatav müra, milles aitasime koostada Tallina Linnavalitsusele pöördumise. KÕKi abiga on kodanikul õnnestunud käivitada asjaolude täiendav uurimine, millele loodetavasti järgneb tõhusate leevendusmeetmete väljatöötamine.

Olulise mõjuga suurobjektid

ORMO fookusteema on käesoleval hetkel passiivses seisundis, kuna KÕKi osalusel ettevalmistatud seadusemuudatused on vastu võetud; selle põhjal on uut praktikat veel vähe. Samas hoiame suurobjektide rajamisel õigusabi osutamise käigus jätkuvalt silma peal.

Natura 2000

KÕKi strateegiliseks eesmärgiks on, et Natura 2000 aladele avalduva keskkonnamõju hindamise praktikas arvestataks Natura võrgustiku eripära vastavalt EL loodusdirektiivis ja Euroopa Kohtu praktikas paika pandud põhimõtetele.

J&E tööplaanis raames jätkasime osalemist EL-tasandil toimivas loodusdirektiivide läbivaatamise protsessis. Peamiseks partneriks selles osas on olnud EEB (European Environmental Bureau), mille liikmeks J&E eelmisel aastal astus ja selle liikmed. Koostöös J&E-ga osaleb KÕK ka edaspidi EL-i Natura teemalistes tegevustes.

2016. a esitas KÕK koos ELFiga Euroopa Komisjonile Natura-teemalise LIFE-projektitaotluse, projekti tuumaks on inimeste teadlikkuse tõstmine Natura aladest, nende väärtuse, reeglitest, mis seal kehtivad ja sellest, kuidas neid täita. Projekt on saanud rahastuse ja projektitegevused algavad 2017. a aprillis.

Eelmisel aastal uurisime koos SEIga Natura-hindamise praktikat (täpsemalt eelhindamise küsimust). Sel teemal on valminud [analüüs](#) koos soovitustega edasise praktika parandamiseks.

Plaanid 2017. aastaks

Info levitamine

Seoses kommunikatsioonijuhi värbamisega on 2016. aasta lõpust keskkonnaõiguse alase info levitamine senisest enam planeeritud. 2017. aastal on kavas jätkata info levitamisega senisest veel süsteemsemalt ja eesmärgistatumalt, et suurendada erinevate osapoolte teadlikust ning KÕKi nähtavust ja seeläbi mõju.

KÕK jätkab 2017. a igakuise uudiskirja väljaandmist – projekt on rahastatud KIKi poolt kuni septembrini, taotlesime veebruaris ka jätkurahastust.

Lisaks esitasime Keskkonnainvesteeringute Keskusele veebruaris taotluse keskkonnaõiguse teadlikkuse kordusuuringu läbiviimiseks, mille tulemused aitaksid kaasa keskkonnaõiguslase info suunamisele õigetele sihtrühmadele ning teisalt lubaks hinnata kahe uuringu vahepealsel perioodil tehtu efektiivsust.

Keskkonnaalased õigused

Keskkonnaalaste õiguste tagamiseks plaanime jätkata soodushinnaga õigusabi andmist kohalikele kogukondadele, suurematele keskkonnaorganisatsioonidele ja oma elukeskkonna eest seisvatele kodanikele.

Eeldatavasti aasta keskpaigas algava ning J&Ega koostöös elluviidava LIFE projekti üheks tegevuseks on inimeste teadlikkuse tõstmine teemal juurdepääs õigusemõistmisele. Samuti koostöös J&E võrgustikuga loodame mõjutada Euroopa Komisjoni vastu võtma tõlgendusjuhise A2J teemal, mis aitaks kaasa ühtlustatud ja tõhusate õiguskaitsevahendite kättesaadavusele kogu Euroopa Liidus.

Hea haldus

Hea halduse aluseks olevate õiguslike nõuete tutvustamiseks jätkame koolitustega ametnikele olulistel teemadel. Jätkub omavalitsuste nõustamine ja koostöö nendega.

Suurobjektide rajamine

Jätkame 2017. a suurobjektide planeerimise praktika jälgimist ning vajadusel õigusabi osutamist tasulise teenusena.

Müra

Müravaldkonnas jälgib KÕK alates 2017. a uute mürareeglite rakendamist ja praktikat (suhtleme oma seniste partneritega, pöörame mürale tähelepanu meie õigusabi juhtumites). Uute nõuete rakendamise hõlbustamiseks plaanime jätkata spetsialistide koolitamist, samuti kaalume ametnikele suunatud rakendusjuhiste koostamist.

Jätkub nõustamine mürateemalistes juhtumites, sh nn Karksi krossiraja juhtumis.

Maapõue

Maapõue valdkonnas on plaanis jätkata koos partneritega osalemist aktiivselt maapõue ja põlevkivi-teemalistes otsustusprotsessides. Kaalume ka maapõueseaduse teemaliste koolituste korraldamist omavalitsustele jt sihtrühmadele.

Natura 2000 võrgustik

Koos ELFigal loodame alustada LIFE-projekti elluviimist, mille sisuks on inimeste teadlikkuse tõstmine Natura aladest, nende väärtusest ja kaitse reeglitest. Jätkame osalemist EL-tasandi arengutes (eesmärgiks on saada Komisjoni tegevusplaani üheks osaks Natura-hindamise alaseid tegevusi). Koostöös J&Ega kavandame edasisi tegevusi, millega parandada Natura-hindamise praktikat ja otsida neile rahastust.

Strateegia ülevaatamine

2017. a keskpaigas plaanime muuhulgas koos nõukogu liikmetega läbi viia ka KÕKi kehtiva strateegia vahehindamise. Kuna mitmed strateegias seatud eesmärgid olid paika pandud ajaperspektiiviga kuni 2015. a, siis on asjakohane nende saavutamist hinnata ja vajadusel plaane korrigeerida või uusi seada.

Raamatupidamise aastaaruanne

Bilanss

(eurodes)

	31.12.2016	31.12.2015	Lisa nr
Varad			
Käibevarad			
Raha	23 811	21 745	2
Nõuded ja ettemaksud	1 479	5 317	3
Kokku käibevarad	25 290	27 062	
Kokku varad	25 290	27 062	
Kohustised ja netovara			
Kohustised			
Lühiajalised kohustised			
Võlad ja ettemaksud	9 327	15 687	5
Sihtotstarbelised tasud, annetused, toetused	2 189	1 600	7
Kokku lühiajalised kohustised	11 516	17 287	
Kokku kohustised	11 516	17 287	
Netovara			
Sihtkapital/Osakapital nimiväärtuses	735	735	
Eelmiste perioodide akumuleeritud tulem	9 040	456	
Aruandeaasta tulem	3 999	8 584	
Kokku netovara	13 774	9 775	
Kokku kohustised ja netovara	25 290	27 062	

Tulemiaruanne

(eurodes)

	2016	2015	Lisa nr
Tulud			
Annetused ja toetused	21 082	45 353	7
Tulu ettevõtlusest	33 723	42 767	8
Kokku tulud	54 805	88 120	
Kulud			
Sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud	-6 421	-11 519	9
Mitmesugused tegevuskulud	-7 330	-4 989	10
Tööjõukulud	-37 055	-63 028	11
Kokku kulud	-50 806	-79 536	
Põhitegevuse tulem	3 999	8 584	
Aruandeaasta tulem	3 999	8 584	

Rahavoogude aruanne

(eurodes)

	2016	2015	Lisa nr
Rahavood põhitegevusest			
Põhitegevuse tulem	3 999	8 584	
Põhitegevusega seotud nõuete ja ettemaksete muutus	3 790	-1 704	
Põhitegevusega seotud kohustiste ja ettemaksete muutus	-6 360	4 794	
Laekumised sihtotstarbelistest tasudest, annetustest, toetustest	589	-5 149	
Kokku rahavood põhitegevusest	2 018	6 525	
Rahavood investeerimistegevusest			
Antud laenud	-864	-912	
Antud laenude tagasimaksud	912	686	
Kokku rahavood investeerimistegevusest	48	-226	
Kokku rahavood	2 066	6 299	
Raha ja raha ekvivalendid perioodi alguses	21 745	15 446	2
Raha ja raha ekvivalentide muutus	2 066	6 299	
Raha ja raha ekvivalendid perioodi lõpus	23 811	21 745	2

Netovara muutuste aruanne

(eurodes)

			Kokku netovara
	Sihtkapital/Osakapital nimiväärtuses	Akumuleeritud tulem	
31.12.2014	735	456	1 191
Korrigeeritud saldo 31.12.2014	735	456	1 191
Aruandeaasta tulem		8 584	8 584
31.12.2015	735	9 040	9 775
Aruandeaasta tulem		3 999	3 999
31.12.2016	735	13 039	13 774

Raamatupidamise aastaaruande lisad

Lisa 1 Arvestuspõhimõtted

Üldine informatsioon

SA Keskkonnaõiguse Keskuse raamatupidamise aastaaruanne on koostatud kooskõlas Eesti Vabariigi hea raamatupidamistavaga. Hea raamatupidamistava põhinõuded on kehtestatud Eesti Vabariigi raamatupidamise seaduses, mida täiendavad Raamatupidamise Toimkonna poolt välja antud juhendid. Raamatupidamise aastaaruanne on koostatud eurodes.

Raha

Raha ja selle ekvivalentidena kajastatakse bilansis raha kirjel ja rahavoogude aruandes arvelduskontode jääke.

Nõuded ja ettemaksud

Nõuetena ostjate vastu kajastatakse ettevõtte tavapärase tegevuse käigus tekkinud lühiajalisi nõudeid. Nõudeid ostjate vastu kajastatakse korrigeeritud soetusmaksumuses (s.o nominaalväärtus miinus vajadusel tehtavad allahindlused). Individuaalselt oluliste nõuete väärtuse langust (st. vajadust allahindluseks) hinnatakse iga ostja kohta eraldi, lähtudes eeldatavasti tulevikus laekuvate summade nüüdsväärtusest. Selliste nõuete puhul, mis ei ole individuaalselt olulised ja mille suhtes ei ole otseselt teada, et nende väärtus oleks langenud, hinnatakse väärtuse langust kogumina arvestades eelmiste aastate kogemust laekumata jäänud nõuete osas. Varem alla hinnatud ebatõenäoliste nõuete laekumist kajastatakse ebatõenäoliselt laekuvate nõuete kulu vähendamisena.

Annetused ja toetused

Annetuste ja toetuste kajastamisel on lähtutud RTJ 12st.

Tegevuse sihtfinantseerimine kajastatakse tuluna siis, kui:

- (a)sihtfinantseerimise laekumine on praktiliselt kindel; ja
- (b)sihtfinantseerimisega seotud sisulised tingimused on täidetud.

Saadud sihtfinantseerimine, mille puhul tuluna kajastamise tingimused ei ole täidetud, kajastatakse bilansis kohustusena. Vastavat kohustust kajastatakse bilansis lühi- või pikaajalisena olenevalt sellest, millal toimub sihtfinantseerimisega kaasnevate tingimuste täitmine. Toetused, mida saadakse eelmistel perioodidel tekkinud kulude eest või millega ei kaasne täiendavaid tulevikku suunatud tingimusi, kajastatakse tuluna perioodis, millal toetus laekus.

Tulud

Tulu teenuste müügist kajastatakse teenuse osutamise järel või juhul kui teenuse osutatakse pikema ajaperioodi jooksul, siis lähtudes valmidusastme meetodist. Teenuse osutamisest saadavad tulud kajastatakse tekkepõhiselt proportsionaalselt samades perioodides nagu teenuse osutamisega kaasnevad kulutused tulude ja kulude vastavuse printsiibist lähtudes.

Kulud

Kulud on kajastatud tekkepõhiselt, tulude ja kulude vastavuse printsiibist lähtudes.

Seotud osapooled

SA Keskkonnaõiguse Keskus aastaaruande koostamisel on loetud seotud osapoolteks omanikke (emaettevõtte ning emaettevõtte omanikud), sidusettevõtteid, tegev- ja kõrgemat juhtkonda ja eespool loetletud isikute lähisugulasi ja nendega seotud ettevõtteid.

Rahavoogude aruanne on koostatud kaudsel meetodil.

Lisa 2 Raha

(eurodes)

	31.12.2016	31.12.2015
Arvelduskontod	23 811	21 745
Kokku raha	23 811	21 745

Lisa 3 Nõuded ja ettemaksed

(eurodes)

	31.12.2016	12 kuu jooksul
Nõuded ostjate vastu	600	600
Ostjatelt laekumata arved	600	600
Maksude ettemaksed ja tagasinõuded	15	15
Muud nõuded	864	864
Laenunõuded	864	864
Kokku nõuded ja ettemaksed	1 479	1 479
	31.12.2015	12 kuu jooksul
Nõuded ostjate vastu	2 629	2 629
Ostjatelt laekumata arved	2 629	2 629
Nõuded seotud osapoolte vastu	1	1
Maksude ettemaksed ja tagasinõuded	1 535	1 535
Muud nõuded	912	912
Laenunõuded	912	912
Ettemaksed	240	240
Muud makstud ettemaksed	240	240
Kokku nõuded ja ettemaksed	5 317	5 317

Muu makstud ettemaksuna on 2015 aastal kajastatud büroorumide rendilepingu sõlmimisel ettemakstud rent. Laenunõudena on kajastatud antud laen, mille tagasimaksetähtaeg on 2017 aastal.

Lisa 4 Maksude ettemaksed ja maksuvõlad (eurodes)

	31.12.2016		31.12.2015	
	Ettemaks	Maksuvõlg	Ettemaks	Maksuvõlg
Käibemaks		984		2 013
Üksikisiku tulumaks		1 063		2 113
Erisoodustuse tulumaks		13		4
Sotsiaalmaks		2 313		3 802
Kohustuslik kogumispension		139		241
Töötuskindlustusmaksed		141		213
Intress				3
Ettemaksukonto jääk	15		1 535	
Kokku maksude ettemaksed ja maksuvõlad	15	4 653	1 535	8 389

Maksuvõlgade kirjel on kajastatud võlgnevus detsembris väljamakstud töötasudelt arvestatud maksudelt, mis kuulusid vastavate seaduste alusel deklareerimisele ja tasumisele 10.01.2017 ja viitvõlad detsembri eest arvestatud töötasudelt, mis maksti välja jaanuaris ja millelt arvestatud maksud kuulusid deklareerimisele ja tasumisele 10.02.2017.

Lisa 5 Võlad ja ettemaksed (eurodes)

	31.12.2016	12 kuu jooksul
Võlad tarnijatele	227	227
Võlad töövõtjatele	4 447	4 447
Maksuvõlad	4 653	4 653
Kokku võlad ja ettemaksed	9 327	9 327
	31.12.2015	12 kuu jooksul
Võlad tarnijatele	482	482
Võlad töövõtjatele	6 816	6 816
Maksuvõlad	8 389	8 389
Kokku võlad ja ettemaksed	15 687	15 687

Lisa 6 Võlad töövõtjatele (eurodes)

	31.12.2016	31.12.2015
Töötasude kohustis	3 149	6 137
Puhkusetasude kohustis	1 252	679
võlad aruandvatele isikutele	46	0
Kokku võlad töövõtjatele	4 447	6 816

Võlgadena töövõtjatele on kajastatud detsembri eest arvestatud töötasud, mis kuulusid väljamaksmisele jaanuaris 2017

Lisa 7 Sihtotstarbelised tasud, annetused ja toetused (eurodes)

Varad bruto soetusmaksumuses

	31.12.2014	Saadud	Tulu	31.12.2015
Sihtfinantseerimine tegevuskuludeks				
Keskkonainvesteeringute Keskus	6 749	25 423	-30 572	1 600
Vabaühenduste Fond	0	9 406	-9 406	0
Justice and Enviroment	0	4 379	-4 379	0
Kodanikuühiskonna Sihtkapital	0	996	-996	0
Kokku sihtfinantseerimine tegevuskuludeks	6 749	40 204	-45 353	1 600
Kokku sihtotstarbelised tasud, annetused ja toetused	6 749	40 204	-45 353	1 600
	31.12.2015	Saadud	Tulu	31.12.2016
Sihtfinantseerimine tegevuskuludeks				
Keskkonainvesteeringute Keskus	1 600	7 907	-7 318	2 189
Vabaühenduste Fond	0	3 435	-3 435	0
Justice and Enviroment	0	10 329	-10 329	0
Kokku sihtfinantseerimine tegevuskuludeks	1 600	21 671	-21 082	2 189
Kokku sihtotstarbelised tasud, annetused ja toetused	1 600	21 671	-21 082	2 189

Lisa 8 Tulu ettevõtlusest (eurodes)

	2016	2015
tulu teenustest	27 711	30 155
tulu ruumide rendist	1 589	0
tulu koolitustest	4 423	12 612
Kokku tulu ettevõtlusest	33 723	42 767

Lisa 9 Sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud (eurodes)

	2016	2015
Üür ja rent	1 971	3 135
Mitmesugused bürookulud	213	550
Lähetuskulud	23	502
Raamatupidamisteenuste kulu	1 155	1 072
Ekspertiisid, sisseostetud teenused	3 000	3 908
IT teenused, kodulehekülg	59	475
Koolituste korraldamine	0	1 049
Tükised	0	828
Kokku sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud	6 421	11 519

Sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsestele kuludele lisanduvad tööjõukulud projektides 2016 aastal 14 928 eurot ja 2015 aastal 36 268 eurot.

Nimetatud summad on kajastatud tulemiaruanandes tööjõukulude real.

Lisa 10 Mitmesugused tegevuskulud (eurodes)

	2016	2015
Üür ja rent	1 991	651
Mitmesugused bürookulud	447	222
Lähetuskulud	829	283
Koolituskulud	274	0
Riiklikud ja kohalikud maksud	63	187
Raamatupidamisteenused, audit	1 583	1 859
Telefon, andmeside, post	169	147
Kodulehekülg, IT teenused	101	54
Liikmemaksud	570	570
Koolituste korraldamine, seminarid	1 303	1 016
Kokku mitmesugused tegevuskulud	7 330	4 989

Üldhalduskulud, mis on kaetud sihtfinantseerimise tuludest on kajastatud Lisas 9 Sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud

Lisa 11 Tööjõukulud

(eurodes)

	2016	2015
Palgakulu	27 683	47 102
Sotsiaalmaksud	9 372	15 926
Kokku tööjõukulud	37 055	63 028
Sellest kajastatud sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsese kuluna	14 928	36 268
Töötajate keskmine arv taandatuna täistööajale	2	3

Lisa 12 Seotud osapooled

(eurodes)

Saldod seotud osapooltega rühmade lõikes

	31.12.2015	
	Nõuded	Kohustised
Asutajad ja liikmed	0	400

2016	Ostud	Müügid
Asutajad ja liikmed	250	120
2015	Ostud	Müügid
Asutajad ja liikmed	2 087	2 100

Tegev- ja kõrgemale juhtkonnale arvestatud tasud ja muud olulised soodustused	2016	2015
Arvestatud tasu	2 800	4 105

SA-lt Eestimaa Looduse Fond (üks Keskkonnaõiguse Keskuse asutajatest) osteti raamatupidamisteenust ja renditi kontori töökohta, SA-le Eestimaa Looduse Fond esitati Keskkonnaõiguse Keskuse poolt arved õigusteenuse eest. Sihtasutuse juhtkonna hinnangul ei ole raamatupidamisteenuse ja rendi hind olnud turuhinnast oluliselt kõrgem ega madalam. Keskkonnaõiguse Keskuse enda õigusteenuste hinna määramisel lähtuti KÕKi tavapärasest hinnakirjast.

Aruande digitaalallkirjad

Aruande lõpetamise kuupäev on: 31.03.2017

Sihtasutus Keskkonnaõiguse Keskus (registrikood: 90008117) 01.01.2016 - 31.12.2016 majandusaasta aruande andmete õigsust on elektrooniliselt kinnitanud:

Allkirjastaja nimi	Allkirjastaja roll	Allkirja andmise aeg
SIIM VAHTRUS	Juhatuse liige	19.05.2017
KADI-KAISA KALJUVEER	Juhatuse liige	18.05.2017

SÕLTUMATU VANDEAUDIITORI ARUANNE

Sihtasutus Keskkonnaõiguse Keskus nõukogule

Oleme üle vaadanud Sihtasutus Keskkonnaõiguse Keskus raamatupidamise aastaaruande, mis sisaldab bilanssi seisuga 31.12.2016, nimetatud kuupäeval lõppenud majandusaasta kohta koostatud tulemiaruanne, netovara muutuste aruannet ja rahavoogude aruannet, raamatupidamise aastaaruande koostamisel kasutatud oluliste arvestuspõhimõtete kokkuvõtet ning muid selgitavaid lisasid. Ülevaadatud raamatupidamise aastaaruanne on esitatud lehekülgedel 12 kuni 21.

Juhtkonna vastutus raamatupidamisaruannete eest

Juhtkond vastutab selle eest, et see raamatupidamise aastaaruanne koostatakse ja esitatakse õiglaselt kooskõlas Eesti hea raamatupidamistavaga ning sellise sisekontrolli eest, mida juhtkond peab vajalikuks sellise raamatupidamise aastaaruande koostamiseks, mis on vaba olulisest, kas pettusest või veast tingitud väärkajastamisest.

Vandeauditori kohustus

Meie kohustuseks on avaldada kokkuvõtte raamatupidamise aastaaruande kohta. Ülevaatus viidi läbi kooskõlas ülevaatuses töövõtude rahvusvahelise standardiga (ISRE) (Eesti) 2400 (muudetud) "Möödunud perioodide finantsaruannete ülevaatamise teenus". ISRE (Eesti) 2400 (muudetud) nõuab meilt kokkuvõtte tegemist selle kohta, kas me oleme saanud teadlikuks millestki, mis paneks meid uskuma, et raamatupidamise aastaaruanne tervikuna ei ole kõigis olulistest osades koostatud kooskõlas rakendatava finantsaruandluse raamistikuga. Selle standardi kohaselt oleme ka kohustatud järgima asjassepuutuvaid eetikanoõudeid.

Raamatupidamise aastaaruande ülevaatus kooskõlas ISRE (Eesti) 2400-ga (muudetud) on piiratud kindlust andev töövõtt. Ülevaatuses käigus viiakse läbi protseduurid, mis eelkõige tähendab järelepäringute tegemist juhtkonnale ja teistele isikutele majandusüksuses (nagu asjakohane) ja analüütiliste protseduuride rakendamist, ning hangitud tõendusmaterjali hindamist.

Ülevaatuses käigus läbiviidud protseduurid on palju vähem mahukad kui rahvusvaheliste auditeerimise standarditega kooskõlas tehtud auditi käigus läbiviidud protseduurid. Seetõttu ei avalda me nende finantsaruannete kohta auditiarvamust.

Kokkuvõtte

Ülevaatuses põhjal ei saanud me teadlikuks millestki sellisest, mis paneks meid uskuma, et raamatupidamise aastaaruanne ei esita kõigis olulistest osades õiglaselt Sihtasutus Keskkonnaõiguse Keskus finantsseisundit seisuga 31.12.2016 ning sellel kuupäeval lõppenud majandusaasta finantstulemust ja rahavoogusid kooskõlas Eesti hea raamatupidamistavaga.

/digitaalselt allkirjastatud/

Enn Leppik

Vandeauditori number 57

AUDIITORBÜROO ELSS AS

Auditoorettevõtja tegevusloa number 59

Vanemuise 21a, Tartu linn, Tartu maakond, 51014

18.05.2017

Audiitorite digitaalallkirjad

Sihtasutus Keskkonnaõiguse Keskus (registrikood: 90008117) 01.01.2016 - 31.12.2016 majandusaasta aruandele lisatud audiitori aruande on digitaalselt allkirjastanud:

Allkirjastaja nimi	Allkirjastaja roll	Allkirja andmise aeg
ENN LEPPIK	Vandeaudiitor	18.05.2017

Tegevusalad

Tegevusala	EMTAK kood	Põhitegevusala
Muud juriidilised toimingud	69109	Jah

Sidevahendid

Liik	Sisu
Telefon	+372 7424524
Mobiiltelefon	+372 55683880
E-posti aadress	k6k@k6k.ee
E-posti aadress	siim@k6k.ee